

Primena testova: vrste

prof. dr Bojana Dinić, 10.10.2024.

Šta je test?

- ▶ **psihološki** merni **instrument** (Fajgelj, 2009)
- ▶ **evaluativni instrument ili postupak** u kojem se **uzorak ponašanja** ispitanika **u određenom području** registruje i posle **skoruje i evaluira** u **standardizovanom procesu** (AERA, APA, & NCME, 1999)
- ▶ **objektivna i standardizovana** mera **uzorka ponašanja** (Anastasi, 1988)

Anne Anastasi (1908-2001)

Standardizacija

- ▶ Šta znači?
  - ▶ uniformnost procedure testiranja
  - ▶ uniformnost interpretacije rezultata
  - ▶ uniformnost skorova
- ▶ Uniformnost testa i testovne procedure bez obzira na to ko test zadaje, skoruje i interpretira
- ▶ Zašto je važna?
  - ▶ da skor zavisi samo od izraženosti predmeta merenja (a ne i od procedure testiranja, ispitivača...) - preciznost
  - ▶ jednake mogućnosti za sve - nepristrasnost
  - ▶ uporedivost rezultata

Važne činjenice o testu

I. Test je alat – pomaže u donošenju odluka

- Šta meri?

Primarni interes – tehnički kvaliteti

- Čemu služi?

Primarni interes – veština i stručnost korisnika testa, način i svrha primene

2. Test je proizvod – pribavlja dobiti

Kom tržištu je namenjen? Ko čini ciljnu grupu?

Kakve dobiti može da pruži?

Vrste testova

▶ Komercijalni testovi

- ▶ neophodno otkupiti dozvolu za korišćenje
- ▶ npr. <https://www.sinapsaedicije.rs/?view=article&id=13&catid=8>

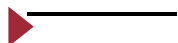
▶ Testovi u javnom domenu

Dear Professor _____,

I am writing to you on the behalf of a research team from the Department of Psychology, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia. Currently we are working on a project regarding _____. Since the use of the _____ would be of great importance for our research, we would like to kindly ask you for a permission **to use** the _____ **and to translate it** into the Serbian language. We would like to point out that the questionnaire would be used for scientific purposes only.

Thank you very much for your time and consideration. I am hoping to hear from you soon.

Kind regards,

Psihološko testiranje i procena

- ▶ **Testiranje**: postupak primene i skorovanja psiholoških testova, kao i interpretacije testovnih rezultata
- ▶ **Procena** (engl. *assessment*): proces donošenja suda na osnovu sinteze širokog spektra informacija među kojima su najčešće i rezultati psihološkog testa
  - ▶ Testovi su samo jedan od alata koji se (najčešće) koriste u psihološkoj proceni

Koraci u psihološkoj proceni

---

1. Identifikovanje cilja procene (što jasnije i realističnije)
  2. Selekcija metoda prikupljanja podataka
  3. Administracija i prikupljanje podataka
  4. Skorovanje testova i drugih primenjenih metoda
  5. Interpretacija dobijenih rezultata
  6. Prosuđivanje i sinteza/integracija rezultata koji su dobijeni različitim metodama i donošenje argumentovane odluke u skladu s ciljem procene
- prevazilazi psihometrijsku ekspertizu

Psihološko testiranje vs. proceni

	Testiranje	Procena
Složenost	jednostavnije; uključuje jednu uniformnu proceduru i jedan aspekt procene (npr. samo ličnost, samo sposobnost...)	složenije; uključuje različite metode prikup. podataka (intervju, posmatranje, testiranje...) kojima se procenjuju različiti aspekti funkcionisanja
Trajanje	kraće (od nekoliko min. do nekoliko sati)	duže (od nekoliko sati do nekoliko dana i više)
Izvor podataka	jedna osoba, osoba koja radi test	više osoba (porodica, učitelji, prijatelji...)
Fokus	poređenje osobe/grupe sa drugima (nomotetski pristup); rezultat na testu	jedinstvenost osobe/grupe/događaja (idiografski pristup); kako osoba funkcioniše
Kvalifikacije za upotrebu	znanje o testovima i proceduri testiranja	znanje o testovima i testiranju, ali i drugim metodama procene, kao i oblastima u kojima se vrši procena (psihijatrijski poremećaji, zahtevi posla...)
Procedura	veća objektivnost, kvantifikacija	veća subjektivnost, kvantifikacija je retko moguća
Troškovi i resursi	minimalni, posebno kad se testiranje obavlja grupno	veći, zahteva se angažovanje visokokvalifikovanih profesionalaca; uloga procenjivača je veća
Svrha	prikupljanje podataka u cilju merenja nečega, pomoć u donošenju odluke	donošenje odluke
Strukturisanost	viša	uključuje i skruktirisane i nestrukturisane aspekte
Evaluacija rezultata	jednostavnija, zahteva ispitivanje psihometrijskih karakteristika	složenija usled varijabilnosti metoda prikupljanja podataka, cilja...

Primena testova u psihološkoj proceni

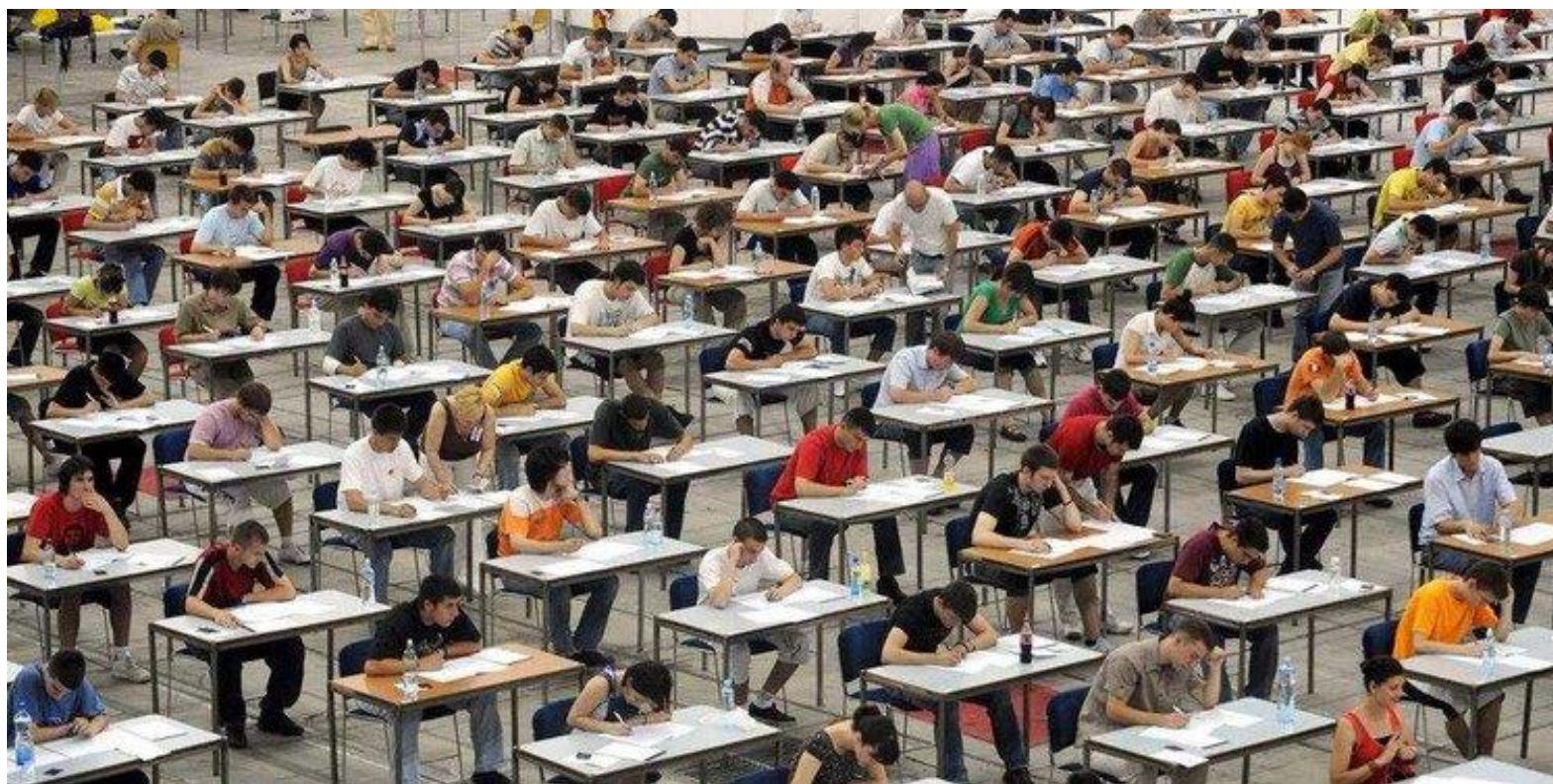
- ▶ Psihološki testovi mogu biti ključni alat u donošenju odluke u psihološkoj **proceni**, ali nijedna odluka psihološke procene ne sme biti doneta **samo na osnovu rezultata testova**
- ▶ Zašto?
  - rezultati na testovima su promenljivi i zavise od konteksta testiranja
  - testovima se ne mogu obuhvatiti svi relevantni aspekti funkcionisanja osobe, tj. testovi su samo uzorak ponašanja

Testovi visokog i niskog uloga

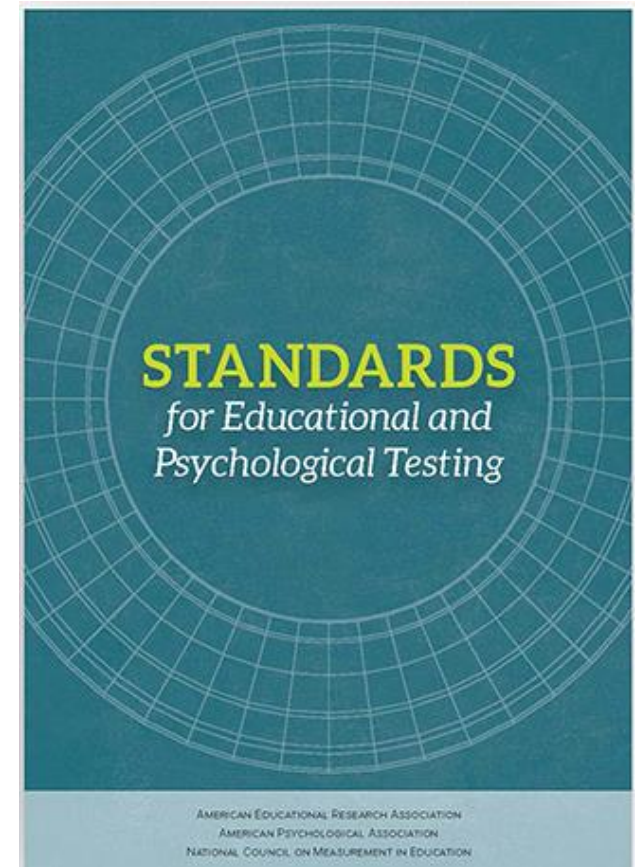
- ▶ Koliko ishod testiranja utiče na život ispitanika, ustanove, programa...?

Standardi za pedagoško i psihološko testiranje

- ▶ Cilj je promovisanje kvalitetne i etične upotrebe testova i drugih **standardizovanih** postupaka, te uspostavljanje kriterijuma za ocenu testova, kvaliteta postupaka testiranja i utvrđivanja posledica upotrebe testova
- ▶ Standardi ne daju psihometrijske instrukcije, već zagovaraju da bi relevantne tehničke informacije o testu trebale biti dostupne u onom stepenu koji osigurava potpunu upućenost svih koji učestvuju u procesu testiranja

Standardi za pedagoško i psihološko testiranje

---

prva verzija: 1954., poslednja: 2014.

- ▶ Američka asocijacija za istraživanje u obrazovanju
(American Educational Research Association - AERA)

<http://www.aera.net/Publications/Books/Standards-for-Educational-Psychological-Testing-2014-Edition>

- ▶ Američka psihološka asocijacija
(American Psychological Association - APA)

<https://www.apa.org/science/programs/testing/standards>

- ▶ Nacionalno veće za merenje u obrazovanju
(National Council on Measurement in Education – NCME)

<https://www.ncme.org/publications/testing-standards>

Standardi za pedagoško i psihološko testiranje (1999)

▶ I Izrada, evaluacija i dokumentacija testova

Valjanost; pouzdanost i greške merenja; izrada i preuređivanje testova; skale, norme i uporedivost rezultata; primena testa, ocenjivanje i izveštavanje o rezultatima; oprema i dokumentacija testova

▶ II Nepristranost u testiranju

Nepristranost u testiranju i upotrebi testova; prava i odgovornosti ispitanika; testiranje ispitanika različitog jezičkog porekla; testiranje osoba s invaliditetom

▶ III Primene testiranja

Odobornosti korisnika testova; psihološko testiranje i procenjivanje; testiranje i procenjivanje u obrazovnom procesu; testiranje u zapošljavanju i proveru kvalifikacija; testiranje u evaluaciji programa i socijalnoj politici

---

PAUZA

Primena psiholoških testova

- ▶ Klasifikacija
- ▶ Evaluacija programa
- ▶ Samospoznaja i lični razvoj
- ▶ Naučna istraživanja

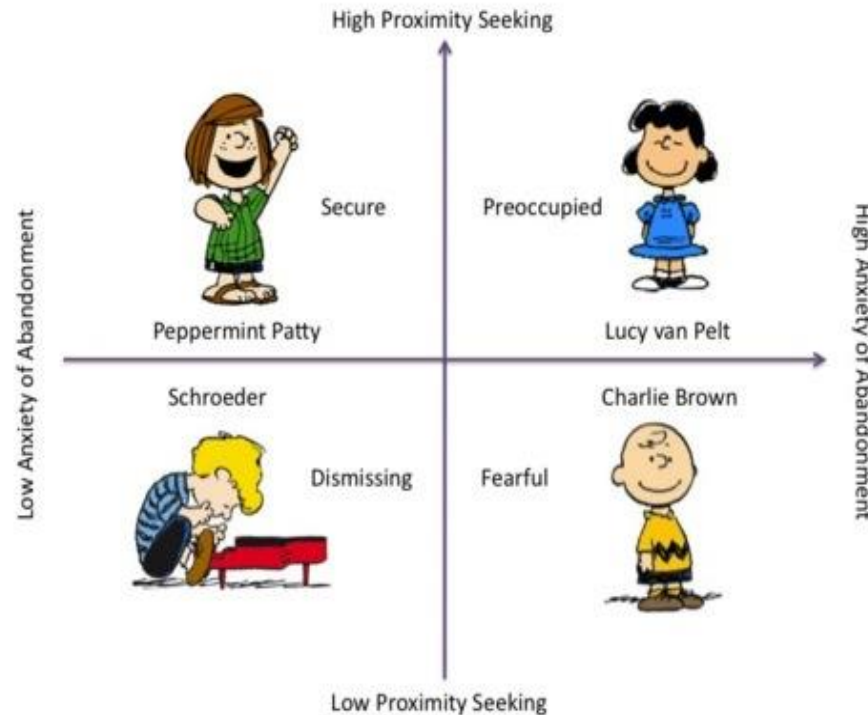

Primena psiholoških testova

► I Klasifikacija

donošenje odluke o pojedincu

Selekcija

- ▶ da/ne, prošao/pao

Trijaža

- ▶ početna odluka
- ▶ brza i gruba procena
- ▶ mogu se koristiti kratki testovi (trijažni ili skrining testovi)

Kratki instrumenti

- ▶ ličnost: VP+2-70 – 70 ajtema
NEO-FFI – 60 ajtema
BFI-10
BHI – 24 ajtema
- ▶ inteligencija: TN – 10 min
S-I (KOG 3) – 8 min
- ▶ poremećaji: ADHD – 6 ajtema
- ▶ subjektivno blagostanje: PANAS – 10 ajtema
Zadovoljstvo životom – 5 ajtema
DASS-12

Sertifikat

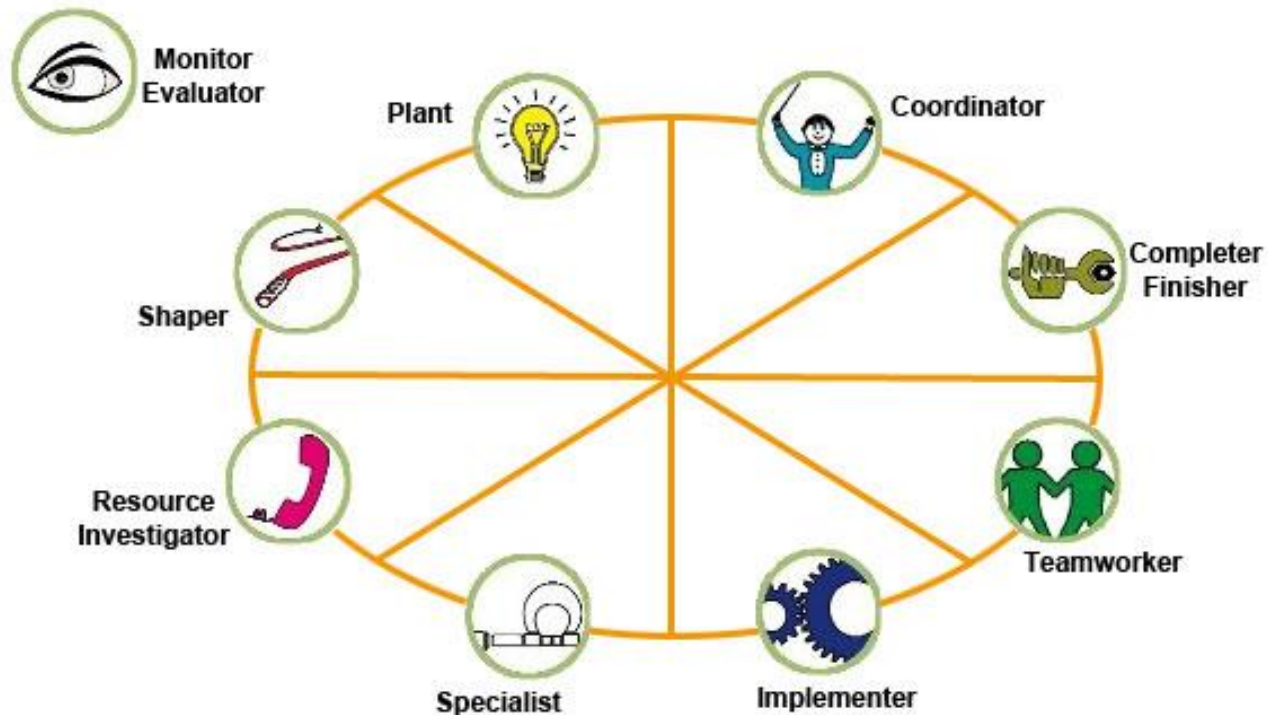
- ▶ zadovoljenje standarda

Raspoređivanje

- ▶ određivanje postupka za pojedince

Dijagnostika

- ▶ obrazložen zaključak o poremećaju ili stanju + predlog tretmana

Odredite vrste klasifikacije

Profesionalna selekcija

1. CV
2. rezultati na testovima
3. intervju
4. određivanje radne pozicije za sve primljene kandidate

Primena psiholoških testova

► I Klasifikacija

donošenje odluke o pojedincu

Selekcija – da/ne, prošao/pao

Trijaža – početna odluka

Sertifikat – zadovoljenje standarda

Raspoređivanje – određivanje postupka za pojedince

Dijagnostika – obrazložen zaključak o bolesti ili stanju + predlog tretmana

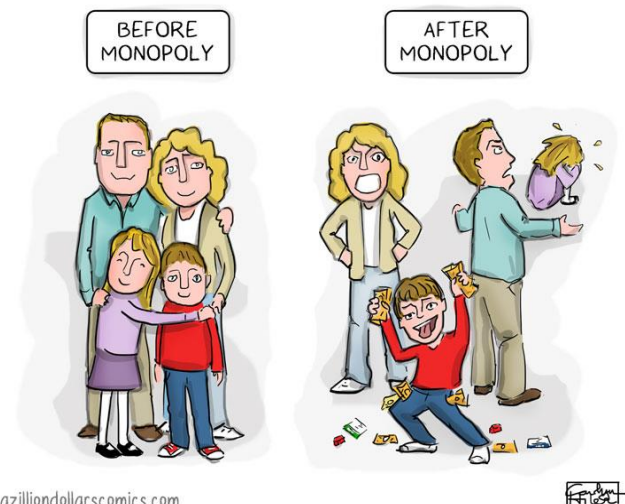
Primena psiholoških testova

► II Evaluacija programa

- donošenje odluke o efektivnosti programa, tretmana, kursa, edukacije...
- donošenje odluke na osnovu grupne tendencije (pre i posle – longitudinalna studija)
- manji je fokus na grešci merenja, pa se mogu izabrati kraći i manje pouzdani testovi

Primena psiholoških testova

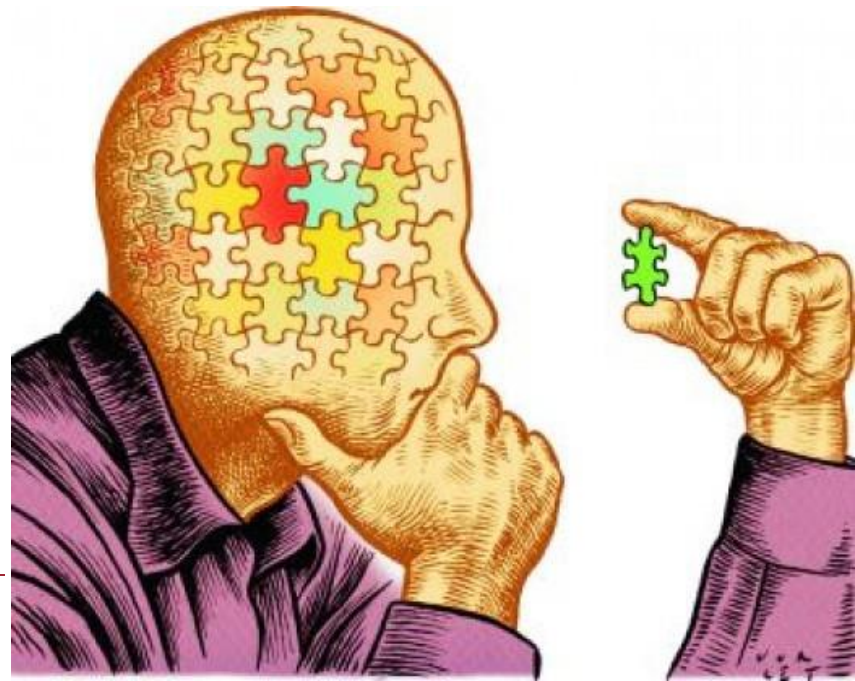

▶ III Samospoznaja i lični razvoj

donošenje odluke o sebi

- nekad su informacije poznate ispitaniku, ali je potreban formalni dokaz o tome
- češće informacije nisu poznate:
primena u savetovanju
i psihoterapiji

motivaciona uloga

Primena psiholoških testova

▶ III Samospoznaja i lični razvoj

Finn & Tonsager, 1992 – metod saradničke/terapeutske procene

I grupa (32) – dat “terapeutski” fidbek na osnovu MMPI-2
pre-posle: manje simpotoma, više samopoštovanja

II grupa (29) – fokus na aktuelne brige, bez procene
pre-posle: bez promene

kasnije replikacije: “terapeutski” fidbek bolji od tradicionalnog

---

Primena psiholoških testova

▶ IV Naučna istraživanja

donošenje odluke o konstrukt, teorijama i naučnim pretpostavkama

- donošenje odluke na osnovu grupne tendencije (izuzetak su studije slučaja)
- mogu se koristiti kraći testovi

Različite vrste odluka,
kao i primene testova,
međusobno se ne isključuju

Primena psiholoških testova

Donošenje odluke o:

▶ pojedincu

▶ programu

▶ sebi samom

▶ o naučnim pitanjima

Primena testova: uloge

10.10.2024.

Uloge u procesu testiranja

---

direktne

indirektne

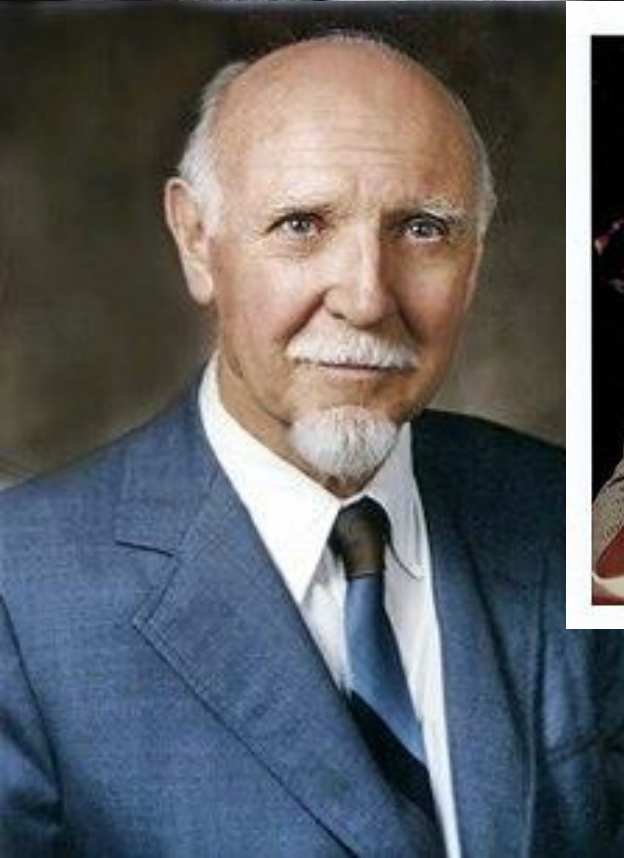
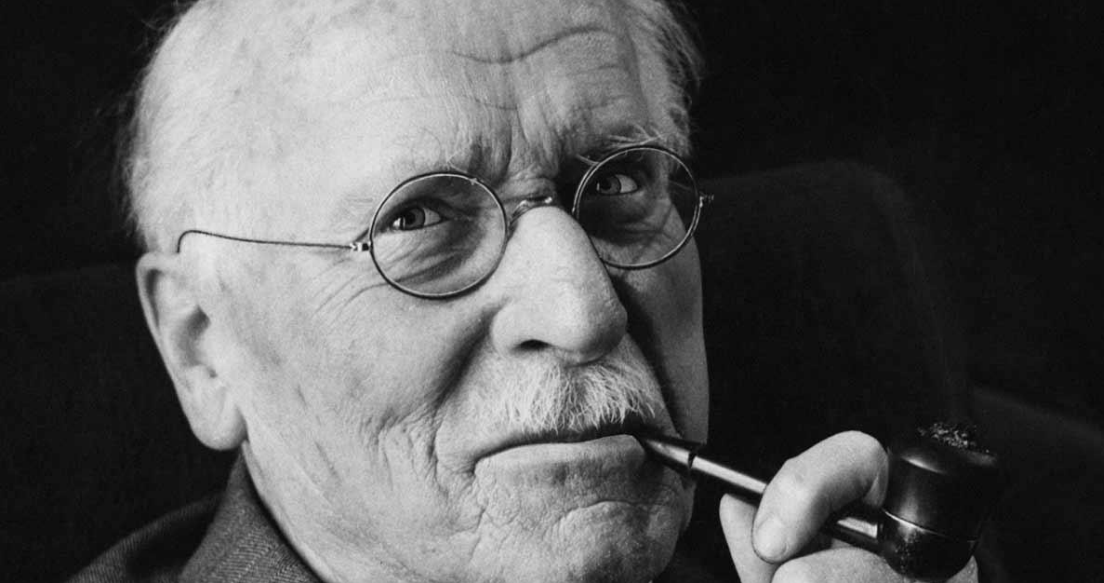
Indirektne uloge

Autor/konstruktor

- ▶ osmišljavanje, konstrukcija i razvoj testova
- ▶ odluka o načinu distribuiranja testa (komercijalna ili u javnom domenu)
- ▶ odgovornost: izrada + dokumentacija + kvalitet

Indirektne uloge

Izdavač

- ▶ publikovanje, plasiranje i prodaja testova
- ▶ kontrola distribuiranja
- ▶ odgovornost: konstrukcija + obezbeđivanje i održavanje kvaliteta testa

<http://www.dps.org.rs/merni-instrumenti>

[http://www.sinapsaedicije.rs/
psihodijagnosticka-sredstva](http://www.sinapsaedicije.rs/psihodijagnosticka-sredstva)

Indirektne uloge

Autor softvera ili osoba koja skoruje test

Indirektne uloge

Naručilac

- ▶ organizacija/firma/ustanova ili pojedinac/stručnjak

Indirektne uloge

Recenzent

- ▶ ekspert u oblasti koji daje evaluativnu kritiku testova na osnovu **tehničkih** i **praktičnih** vrednosti testa
- ▶ odgovornost: kontrola kvaliteta testa

Reviewer 1

Reviewer 2

BUROS
CENTER FOR TESTING

Direktne uloge

Korisnik

- ▶ selekcija testova u skladu sa postavljenim ciljem
- ▶ interpretacija skorova (i predstavljanje rezultata)
- ▶ donošenje odluke ili akcije na osnovu testovnih rezultata
- ▶ odgovornost: upotreba i primena testa

Kategorije testova (i korisnika)

	A	B	C
namena testa	za istraživačke svrhe/projekte	psihodijagnostika i prognoza	proceduralno i interpretativno
		javno dostupni testovi	komercijalni testovi
potrebne kvalifikacije	bazična akademska znanja iz psihometrije i statistike; min. 180 ESPB	bez dodatne obuke, dovoljno je fakultetski stečeno znanje i uputstvo iz priručnika; min. 240 ESPB	min. 240 ESPB + dodatna teorijska i praktična edukacija

Direktne uloge

Ispitivač/administrator

- ▶ odgovornost: standardizovanost procedure

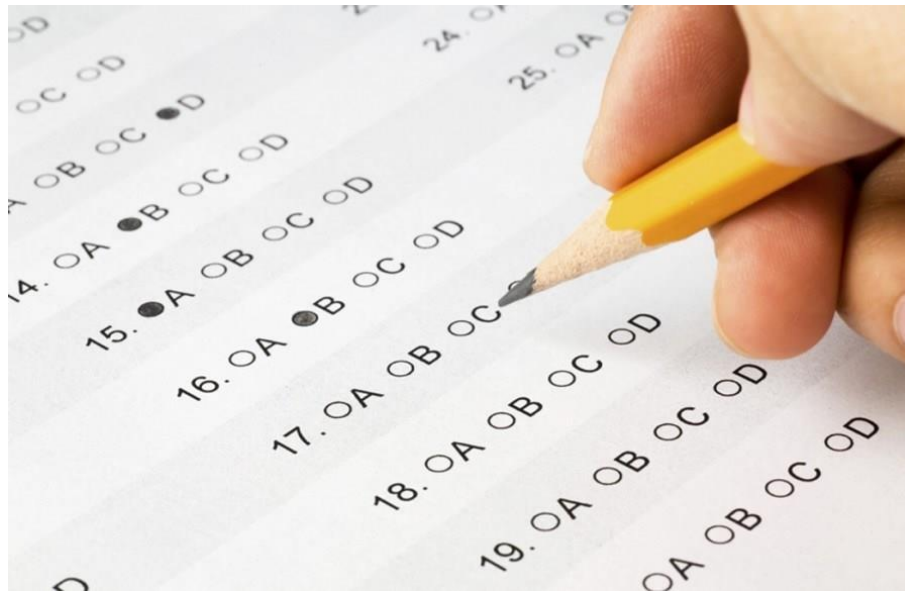

Direktne uloge

Ispitanik/rešavač testa

- ▶ podvrgava se testiranju dobrovoljno ili zbog toga što je to neophodno

Uloge u procesu testiranja

► Indirektne

Autor/konstruktor

Izdavač

Autor softvera ili osoba koja skoruje test

Naručilac

Recenzent

► Direktne

Korisnik

Ispitivač/administrator

Rešavač testa/ispitanik

Odgovornosti

- ▶ za konstrukciju testa?
  - ▶ za razvoj testa?
  - ▶ za distribuciju testa?
  - ▶ za primenu i upotrebu testa?
  - ▶ za sprovođenje testiranja?
-
- ▶ Da li svaka uloga podrazumeva znanje o predmetu merenja?
  - ▶ Da li svaka uloga podrazumeva osnovno znanje o psihometriji?
  - ▶ Koja uloga je najbrojnija?

